

บทที่ 1 บทนำ

ในกระบวนการพัฒนาบุคคล เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมและการพัฒนาประเทศ กลไกที่สำคัญ คือ การศึกษา การที่การศึกษาจะดำเนินให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของแต่ละวิชาชีพนั้นขึ้นกับหลักสูตรเป็นสำคัญ ทั้งนี้มีคำกล่าวที่ว่า "หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้แก่ นักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่โรงเรียนปรารถนา หลักสูตรที่ต้นนั้น ควรจะต้องตอบสนองต่อความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนอันสอดคล้องกับความต้องการของชีวิตที่เหมาะสมที่สุด" (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2525) จะเห็นว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการศึกษา โดยเป็นตัวกำหนดทิศทางของการบริหารหลักสูตร และการเรียนการสอนว่าจะดำเนินไปอย่างไร ประสิทธิภาพของหลักสูตรจะเป็นตัวบ่งบอกถึงคุณภาพของบัณฑิตที่จะเป็นฟันเฟืองของสังคมต่อไป หลักสูตรที่ดีควรมีความทันสมัย เหมาะสมกับสถานการณ์ ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้ ตลอดจนเสริมสร้างคุณธรรมในด้านต่างๆของผู้เรียน เพื่อให้ได้บุคคลที่มีทั้งคุณภาพ ประสิทธิภาพ และมีคุณธรรมจรรยาบรรณ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง และสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

ทั้งนี้ในการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการที่จะช่วยในการบ่งชี้ถึงคุณภาพ ประสิทธิภาพของหลักสูตร ว่าสัมฤทธิ์ผลเพียงใด มีสิ่งใดที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินหลักสูตร คือ การประเมินหลักสูตรนั่นเอง การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช่มลจากการวัดในแง่มุมต่างๆของสิ่งที่ประเมิน เพื่อนำมาพิจารณาร่วมกันและสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนานั้นว่าเป็นอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์หลักสูตรหรือไม่ มีส่วนใดที่ควรนำมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรต่อไป

คณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ได้จัดตั้งและดำเนินการภายใต้ปณิธานในการเรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม เพื่อผลิตบัณฑิตกายภาพบำบัดเพื่อรับใช้สังคมและแก้ไขปัญหา นักกายภาพบำบัดที่ขาดแคลนภายในประเทศ ในการดำเนินการเรียนการสอนในหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด พุทธศักราช 2541 มีการดำเนินการจนครบหลักสูตร 4 ปี ปัจจุบันมีบัณฑิตกายภาพบำบัดที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้ ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 55 คน มีนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 63 คน นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 63 คน นักศึกษาชั้น

ปีที่ 2 จำนวน 65 คน และนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 84 คน มีอาจารย์ประจำทั้งสิ้น 17 คน ศึกษาดอร์ระดับปริญญาโท 1 คน และระดับปริญญาเอก 2 คน ทั้งนี้มีอาจารย์ที่ได้ทำการสอนตลอดหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขากายภาพบำบัด พุทธศักราช 2541 ทั้งสิ้น 12 คน

หลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด พุทธศักราช 2541 ได้มีการปรับเปลี่ยนแก้ไขจากหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด พุทธศักราช 2536 ซึ่งมีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรรวมไม่น้อยกว่า 145 หน่วยกิต แบ่งเป็น หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า 112 หน่วยกิต ซึ่งแบ่งย่อยเป็น วิชาพื้นฐานวิชาชีพ 54 หน่วยกิต และ วิชาชีพ 58 หน่วยกิต ส่วนในหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด พุทธศักราช 2541 ได้เปลี่ยนแปลงเป็นหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 146 หน่วยกิต โดยแบ่งออกเป็น หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และหมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า 113 หน่วยกิต ซึ่งแบ่งออกเป็น วิชาพื้นฐานวิชาชีพ 50 หน่วยกิต และวิชาชีพ 63 หน่วยกิต ส่วนที่มีการปรับเปลี่ยนจากการส่งนักศึกษาออกฝึกงานตามโรงพยาบาลที่ได้ประสานงานไว้ โดยมีอาจารย์นักกายภาพบำบัดทางคลินิก ณ โรงพยาบาลนั้นๆ เป็นผู้ประเมิน และฝึกปฏิบัติ นักศึกษารวมทั้งสิ้น 5 รายวิชา ในหลักสูตรฯ พุทธศักราช 2536 เปลี่ยนเป็นการฝึกงานทางกายภาพบำบัดเฉพาะสาขา คือ กายภาพบำบัดออร์โธปิดิกส์ กายภาพบำบัดทรวงอกและหัวใจ กายภาพบำบัดระบบประสาท กายภาพบำบัดในกุมารเวชกรรม ในโรงพยาบาลที่ได้ประสานงานรวม 6 รายวิชา โดยมีอาจารย์จากคณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติเป็นผู้ประเมิน และทำการฝึกปฏิบัติให้สอดคล้องกับภาคทฤษฎีที่ได้เรียนมา และมีการฝึกงานในโรงพยาบาลต่างๆ โดยมีอาจารย์นักกายภาพบำบัดทางคลินิก ณ โรงพยาบาลนั้นๆ เป็นผู้ประเมิน และฝึกปฏิบัติ นักศึกษา อีก 2 รายวิชา โดยฝึกปฏิบัติรายวิชาละ 10 สัปดาห์

คณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ใช้หลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงบริหารหลักสูตรให้ได้มาตรฐานการจัดการศึกษา จึงได้จัดทำโครงการวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด พุทธศักราช 2541 ขึ้น เพื่อจะได้ทราบถึงประสิทธิภาพของหลักสูตร ข้อบกพร่องของหลักสูตร และส่วนที่ควรปรับปรุงแก้ไข ผลการศึกษาที่ได้จากการประเมินจะสามารถนำไปพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ให้เป็นหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพอย่างเหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบัน และสอดคล้องกับวิทยาการความรู้ใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ในด้านต่อไปนี้

1. ด้านบริบท (Context) ได้แก่ วัตถุประสงค์หลักสูตร
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ได้แก่ โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร คุณลักษณะของอาจารย์ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน สถานที่เรียน และจำนวนผู้ปวย
3. ด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร
4. ด้านผลผลิตของหลักสูตร (Product) ได้แก่ คุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จะทำให้ได้ประโยชน์ ดังนี้

1. เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารคณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น
2. เป็นข้อมูลให้กรรมการวิชาการคณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด และจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. เป็นข้อมูลและแนวทางให้แก่อาจารย์คณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนการวัดประเมิน ตลอดจนการผลิตบัณฑิตนักกายภาพบำบัดให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พุทธศักราช 2541 โดยใช้รูปแบบการประเมินชิปปี้ (CIPP Evaluation Model) เป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตร เกี่ยวกับบริบทต่างๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์หลักสูตร ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร คุณลักษณะอาจารย์

คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน สถานที่เรียน ด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร ด้านผลผลิตของหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด

1. ประชากร

- 1.1 อาจารย์ผู้สอนรายวิชาในหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด ที่เริ่มปฏิบัติการสอนที่มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2541 จำนวน 12 คน
- 1.2 นักศึกษาคณะกายภาพบำบัด สาขาวิชากายภาพบำบัด ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 63 คน
- 1.3 บัณฑิตมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด ที่สำเร็จปีการศึกษา 2544 จำนวน 53 คน
- 1.4 ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต จำนวน 53 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพ จำแนกเป็น
 - 2.1.1. อาจารย์
 - 2.1.2. นักศึกษา
 - 2.1.3. บัณฑิตกายภาพบำบัด
 - 2.1.4. ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตกายภาพบำบัด
- 2.2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของอาจารย์ นักศึกษา บัณฑิตกายภาพบำบัด และผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตกายภาพบำบัด ที่มีต่อหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด พุทธศักราช 2541 ของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ในด้านต่อไปนี้
 - 2.2.1. ด้านบริบท ได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
 - 2.2.2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร คุณลักษณะอาจารย์ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน สถานที่เรียน และจำนวนผู้ช่วย
 - 2.2.3. ด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร

- 2.2.4. ด้านผลผลิตของหลักสูตร ได้แก่ คุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. หลักสูตร หมายถึง แผนการเรียนการสอนหรือข้อกำหนด ซึ่งประกอบด้วยวัตถุประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหาวิชาของหลักสูตร ตลอดจนคุณลักษณะของอาจารย์ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน สถานที่เรียน จำนวนผู้ปวย การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล และการบริหารหลักสูตร ในงานวิจัยนี้หมายถึงหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด พุทธศักราช 2541 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
2. การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการรายงานข้อมูล เพื่อใช้ในการตัดสินใจ ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ในงานวิจัยนี้หมายถึง การรวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง และความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต และผู้บังคับบัญชาบัณฑิต ที่มีต่อหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด พุทธศักราช 2541 โดยใช้การประเมินแบบซีพีพี (CIPP) มาเป็นแนวทางการประเมินประเด็นต่อไปนี้
 - 2.1. การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งหมายถึงการประเมินความคาดหวังที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้มีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้
 - 2.2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินโครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาหลักสูตร คุณลักษณะของอาจารย์ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาในคณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ตำราเรียน สถานที่เรียน และจำนวนผู้ปวย
 - 2.3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการต่างๆ ของการใช้หลักสูตรสำหรับการตัดสินใจว่าจะดำเนินการด้วยวิธีใด จะแก้ไขอย่างไร ในงานวิจัยนี้จะประเมินการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตร
 - 2.4. การประเมินผลผลิตของหลักสูตร (Product Evaluation) เป็นการประเมินองค์ประกอบที่เป็นผลผลิตและผลกระทบของการใช้หลักสูตรว่า เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ และยังเป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงหลักสูตร ในงานวิจัยนี้จะประเมินความรู้ความสามารถของบัณฑิตในการประกอบวิชาชีพกายภาพบำบัด มีความรู้ความสามารถใน

การปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ และมีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์หลักสูตร

3. อาจารย์ผู้สอน หมายถึง อาจารย์ที่สอนรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด พุทธศักราช 2541 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
4. นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด พุทธศักราช 2541 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2545
5. บัณฑิตนักกายภาพบำบัด หมายถึง ผู้ที่จบการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด พุทธศักราช 2541 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ปีการศึกษา 2545
6. ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิต หมายถึง ผู้บังคับบัญชาหรือหัวหน้าของบัณฑิตนักกายภาพบำบัด ที่จบการศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชากายภาพบำบัด พุทธศักราช 2541 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ปีการศึกษา 2545

